

NAPOTKI ZA IZDELAVO SEMINARSKE NALOGE

Seminarska naloga pri splošni maturi iz psihologije je empirična. Je kandidatovo individualno in samostojno delo.

Rok za oddajo seminarske naloge je določen s *Koledarjem splošne mature*. Kandidat odda nalogo v pisni in elektronski obliki.

Seminarska naloga mora biti izdelana v skladu s *Pravili za izdelavo seminarske naloge pri splošni maturi*, ki jih sprejme DK SM in so objavljena na spletnih straneh www.ric.si.

Raziskovalna naloga lahko nadomesti seminarsko nalogo v skladu s pravili o priznavanju raziskovalnih nalog, ki jih je sprejela DK SM.

Izbor teme in opredelitev problema

Tema seminarske naloge mora biti psihološka.

Kandidat izbere temo v dogovoru z učiteljem, ki ga poučuje in vodi (v nadaljnjem besedilu učitelj) pri izdelavi seminarske naloge. Priporočeno je izbiranje iz *Stalnega kataloga naslovov seminarskih nalog za splošno maturo pri psihologiji*, ki je objavljen na spletni strani

Državnega izpitnega centra: www.ric.si.

Pri izbiri teme morajo biti izpolnjeni ti pogoji:

- tema mora biti v skladu s cilji kataloga,
- dana mora biti možnost uporabe preprostih metod in postopkov, ki so opredeljeni s cilji v katalogu,
- dana mora biti možnost dostopa do strokovne literature in virov.

Kandidat prijavi temo in seminarsko nalogo v skladu z Zakonom o maturi in na njegovi podlagi sprejetimi podzakonskimi akti.

► **Primeri za temo seminarske naloge**

Odnos do partnerstva in družine pri srednješolkah in srednješolcih

Pogostost in vzroki stresa pri gimnazijcih

Povezanost učnih navad z učnim uspehom pri dijakih

Razlike v predsodkih med gimnazijci in gimnazijkami

Stališča mladostnikov do psihološke pomoči in duševnih motenj

Uporaba psihologije v oglaševanju – analiza izbranih oglasov

Značilnosti otroške risbe v obdobju od treh do petih let

Koraki pri izdelavi

Izdelava seminarske naloge poteka po več korakih. Temeljni koraki so:

1. izbira teme in okvirna opredelitev problema,
2. zbiranje strokovnega gradiva in študij izbranega gradiva,
3. izdelava dispozicije – oblikovanje ciljev in hipotez, načrtovanje metode,
4. izdelava, izbor ali priredba merskega instrumenta,
5. zbiranje podatkov in njihova obdelava,
6. pisanje seminarske naloge.

Izbor teme in opredelitev problema

Pred začetkom izdelave seminarske naloge izberemo temo oziroma problem, ki nas zanima. Opredelitev problema je eden ključnih korakov pri izdelavi naloge, saj se odločimo, kaj bomo raziskovali in katere cilje bomo dosegli. Problem lažje opredelimo, če imamo na izbranem področju raziskovanja nekaj osnovnega znanja. Pomembno je tudi, da je s področja, ki ga želimo raziskati, dovolj strokovne psihološke literature. Pri opredelitvi problema naj kandidat upošteva strokovna in etična načela psihologije kot znanosti ter učiteljeve nasvete.

Zbiranje strokovnega gradiva in študij izbranega gradiva

Pomemben del priprave na izdelavo seminarske naloge je zbiranje strokovnega gradiva (literature, virov) iz psihologije – psiholoških knjig, strokovnih psiholoških revij (npr. Psihološka obzorja, Panika) ali revij, ki vsebujejo tudi psihološke prispevke (npr. Anthropos, Vzgoja in izobraževanje) – in drugih virov, npr. učbenikov, priročnikov, enciklopedij, spletnih virov. Izbrani viri naj bodo strokovni ter vezani na problem in izvedbo seminarske naloge. Ta mora temeljiti na več virih in ne samo na enem ali dveh. Uporaba različnih virov namreč omogoča poglobljeno predstavitev izbranega problema in njegovo osvetlitev z različnih vidikov v teoretičnem uvodu. Zagotavlja tudi kakovostno in strokovno interpretacijo rezultatov ter njihovo poglobljeno in kritično vrednotenje glede na širša psihološka spoznanja. Pri študiju izbranega strokovnega gradiva naj kandidat uporablja strategije učinkovitega učenja. Priporočeno je delati zapiske ter sprotno beležiti vprašanja in ideje, ki se porajajo ob študiju.

Izdelava dispozicije – oblikovanje ciljev in hipotez, načrtovanje metode

Dispozicija je načrt oziroma osnutek seminarske naloge, v katerem natančneje predvidimo, kaj in kako bomo raziskovali. Nastaja ob študiju strokovnega gradiva in je obvezna sestavina seminarske mape.

Dispozicija seminarske naloge vsebuje:

- opredelitev problema,
- postavitev ciljev in hipotez (konkretnih vprašanj, na katera želimo v nalogi odgovoriti, in možnih odgovorov),
- okvirni opis metode (predvideni vzorec, merski instrument in postopek zbiranja podatkov),
- literaturo in vire, ki jih bomo uporabili pri pisanju seminarske naloge.

Izdelava, izbira ali priredba merskega instrumenta

Kandidat merski instrument izdelava sam (npr. anketni vprašalnik, opazovalno shemo, vprašanja za intervju) ali iz strokovne literature izbere psihološki vprašalnik. Izbrani vprašalnik lahko namenu raziskave tudi priredi, vendar naj v seminarski nalogi jasno zapiše, da gre za priredbo, in navede originalni vir. Pri izdelavi, izbiri ali priredbi merskega instrumenta izhajamo iz opredelitve problema in hipotez, ki jih želimo s seminarsko nalogo preveriti. Pomembno je, da merski instrument omogoča potrditev ali zavrnitev (verifikacijo ali falsifikacijo) vseh postavljenih hipotez.

Zbiranje in obdelava podatkov

Podatke zbiramo na ustreznem vzorcu. Število udeležencev v raziskavi je odvisno od vrste problema in njihove dostopnosti (npr. če raziskujemo stališča srednješolcev do nekega pojava, je priporočeno število udeležencev okrog 50).

Zbrane podatke ustrezno uredimo in obdelamo s preprostimi statističnimi postopki, ki so opredeljeni s cilji v katalogu.

Pisanje seminarske naloge

Napotki za pisanje – navedba in opis obveznih sestavin seminarske naloge – so zapisani v poglavju 6.4 v maturitetnem katalogu.

Obseg in oblika

Priporočeni obseg seminarske naloge je 10–15 strani brez prilog. Kandidat uporabi pisavo Times New Roman, velikost črk 12, razmik med vrsticami je enojen ali 1,5. Besedilo (razen naslovnice) je poravnano obojestransko. Predlog ureditve robov: robovi desno, zgoraj in spodaj naj bodo 2 cm, rob levo pa 2 cm in 1 cm za vezavo.

Kandidat odda seminarsko nalogo v elektronski obliki na zgoščenci in natisnjeno v spiralni vezavi.

Sestavine

Seminarska naloga vsebuje:

- naslov,
- kazalo,
- povzetek in ključne besede.

Poglavja:

1. problem naloge,
2. teoretični uvod,
3. cilji in hipoteze,
4. metoda,
5. rezultati,
6. interpretacija,
7. sklepi,
8. viri,
9. priloge.

Napotki o obsegu in vsebini posamezne sestavine

Naslov

Zajema naj bistvo seminarske naloge, naj bo dovolj konkreten in ne preveč obsežen.

Kazalo

V kazalo je treba vpisati vse dele: poglavja in druge elemente seminarske naloge. Označeni naj bodo enako kakor v sami seminarski nalogi (npr. z decimalno klasifikacijo). Poleg naslovov posameznih delov mora biti navedena stran, na kateri se začenjajo.

Povzetek in ključne besede

Povzetek vsebuje kratko predstavitev problema in izsledkov seminarske naloge (250–300 besed). Kandidat navede pet ključnih besed, ki opredeljujejo vsebino seminarske naloge (npr. pri nalogi »Povezanost učnih strategij z ucnim uspehom pri gimnazijih« bi bile lahko ključne besede: učne strategije, učni uspeh, gimnazijci, dejavniki učenja, razlike med spoloma).

Povzetek in ključne besede naj bodo zapisani ločeno.

Opredelitev problema

V opredelitvi problema na približno pol strani kandidat opiše razloge za izbiro teme seminarske naloge in v skladu z naslovom jasno opredeli področje, ki ga bo raziskoval.

Teoretični uvod

V tem delu kandidat predstavi in poveže v smiselno celoto informacije o problemu seminarske naloge, ki jih najde v virih. Priporočljivi obseg teoretičnega uvoda je okoli pet strani. Uporabljeni viri naj bodo vezani na problem in izvedbo seminarske naloge.

Cilji in hipoteze

Cilji izhajajo iz problema seminarske naloge in pomenijo konkretna vprašanja, na katera želi kandidat v nalogi odgovoriti. Kot možne odgovore na vprašanja, ki si jih je v seminarski nalogi zastavil, lahko oblikuje ničelne ali alternativne hipoteze. Pri odločanju za eno ali drugo vrsto hipotez naj upošteva predvsem spoznanja o preučevanem problemu iz literature ali morebitne lastne izkušnje. Priporočljivo število je 3–5 preverjanih hipotez v seminarski nalogi.

Metoda

Poglavje obsega: opis vzorca raziskave, opis merskih instrumentov in opis postopka zbiranja podatkov. Ti deli naj bodo označeni z ustreznimi podnaslovi. Pri predstavitvi merskih instrumentov naj bo poudarjeno, kakšna je bila lastna udeležba pri tem (avtorstvo, priredba).

Rezultati

Dobljeni rezultati morajo biti urejeni ter predstavljeni s tabelami in grafi tako, da so razvidne njihove glavne značilnosti in odnosi med njimi. Izračunov kandidat v tem poglavju ne navaja, ampak naj bistvene doda na koncu seminarske naloge kot prilogo.

Interpretacija

Interpretirati raziskovalne rezultate pomeni razložiti in pojasniti odnose med njimi ter jih povezati s cilji raziskave in širšimi psihološkimi spoznanji, ki so predstavljena v teoretičnem uvodu. Kandidat mora pri tem pokazati tudi sposobnost presojanja rezultatov glede na postavljene hipoteze. Oba dela »Rezultati« in »Interpretacija« sta lahko združena v skupno poglavje »Rezultati in interpretacija«. To pomeni, da kandidat predstavljene rezultate sproti razloži.

Sklepi

V sklepih naj bodo kratko povzeta bistvena vprašanja, ki si jih je kandidat zastavil, in ugotovitve, ki izhajajo iz rezultatov. Te naj bodo predstavljene glede na cilje in hipoteze ter vrednotene glede na širša psihološka spoznanja (npr. ugotovitve o povezanosti učnih strategij in učnega uspeha pri gimnazijah se ujemajo/ne ujemajo z rezultati raziskave, navedene v teoretičnem uvodu). Kandidat opozori tudi na prednosti in morebitne pomanjkljivosti seminarske naloge, predlaga izboljšave in oceni njeno uporabno vrednost.

Viri

Kandidat naj izbira vire predvsem iz ustrezne psihološke literature. Poljudni članki iz revij in spleta niso ustrezni strokovni viri. Napotki za citiranje in navajanje virov so opisani v poglavju »Navedba literature«.

Priloge

Na koncu so kot poseben del seminarske naloge dodane priloge. Kandidat mora v njih dodati izvod merskega instrumenta ali gradivo, ki ga je v seminarski nalogi kvalitativno obdelal (npr. zapisnike opazovanja, zapiske intervjujev). Dodane priloge so lahko tudi izračuni, dodatni grafi itd.

Navedba literature

Viri morajo biti v besedilu navedeni ustrezno in natančno. Dobesedne navedbe moramo označiti z narekovaji in z navedbo avtorja citata. V okroglem oklepaju za citatom navedemo priimek avtorja, leto izdaje knjige in stran, npr.: (Marentič Požarnik, 2000, str. 153). Z navedbo avtorja označimo tudi pomembne povzetke iz virov, npr. (Hill, 2001) ali (Goleman; cit. Pečjak in Avsec, 2003). Na seznamu virov na koncu seminarske naloge morajo biti navedeni vsi viri, ki jih je kandidat pri pisanju seminarske naloge uporabil.

Viri se navedejo po abecedni razvrstitvi avtorjev. Če je avtorjev več, upoštevamo tistega, ki je napisan na prvem mestu.

Navajanje knjig

Hill, G. (2001). *Psihologija: shematski pregledi*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.

Hayes, N., in Orrell, S. (1998). *Psihologija*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Papalia, D. E., Wendkos Olds, S., in Duskin Feldman, R. (2003). *Otrokov svet: otrokov razvoj od spočetja do konca mladostništva*. Ljubljana: Educy.

Navajanje poglavja avtorja v knjigi z urednikom

Fekonja, U. (2004). Razvoj otroške igre. V: L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), *Razvojna psihologija* (str. 382–393). Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

Navajanje člankov v serijski publikaciji

Pečjak, S., in Avsec, A. (2003). Konstrukt emocionalne inteligentnosti. *Psihološka obzorja*, let. 12, št. 1, str. 55–66.

Navajanje elektronskih virov

Zimbardo, P. G. (1999–2009). *The Stanford Prison Experiment: A Simulation Study of the Psychology of Imprisonment* (citirano 2. 9. 2009). Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.prisonexp.org>.

Če elektronski vir ne vsebuje letnice, v oklepaju napišemo »brez letnice«, če ne vsebuje navedbe avtorja, navedemo le naslov, datum citiranja s spleta in dostopnost na spletu.

Učiteljeva pomoč

Učitelj kandidatu pomaga tako, da se uveljavijo merila za ocenjevanje seminarske naloge.

Njegova vloga je:

- a) vodenje kandidata pri izbiri in omejitvi problema seminarske naloge,
- b) svetovanje pri iskanju ustreznih virov,
- c) predlaganje možnih raziskovalnih postopkov, svetovanje ob težavah, na katere naleti kandidat,
- d) uvajanje kandidata v načela psihološke etike,
- e) spremljanje kandidatovega samostojnega opravljanja seminarske naloge.

Če učitelj meni, da seminarska naloga ni izdelana samostojno, ravna v skladu z ustreznim podzakonskim predpisom splošne mature, ki ga sprejme DK SM.